

Okul Öncesi Dönem 5-6 Yaş Çocuklarının Yaratıcılık Düzeylerinin İncelenmesi

Nadir Çeliköz¹

Received: January, 10, 2017 ~ Accepted: March, 20, 2017

Online Published: March, 24, 2017

Suggested Citation: Çeliköz, N. (2017). Okulöncesi dönem 5-6 yaş çocukların yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *YILDIZ Journal of Educational Research*, 2(1), 1-25.

Abstract

The main purpose of this research is to examine the creativity levels of 5-6 year old children and to reveal the relationship between different variables and creativity levels. The study population in which the research screening model was used constituted the kindergartens and independent kindergartens of primary schools in the central districts of Konya and Ankara in the academic year 2014-2015. A total of 376 children study group consisting of 175 girls and 201 boys in the age group of 5-6 who were chosen through unbiased assignment from these schools constitute the study group. The ECCRS Early Childhood Creativity Scale was used as the data collection tool in the study. According to the findings, age, gender and number of siblings variables did not affect children 's creativity levels; Socio-economic level, mother's work, father's occupation, and mother's educational status. Based on these results, proposals have been made for research, education and teachers

Keywords Creativity, pre-school education, age five to six

¹ Sorumlu Yazar: Doçent Doktor. Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
e-mail: ncelikoz@gmail.com

Öz

Bu araştırmanın temel amacı, 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerini incelemek ve farklı değişkenlerle yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın çalışma evrenini, 2014–2015 öğretim yılında Konya ve Ankara'nın merkez ilçelerindeki İlköğretim okullarının anasınıfları ve bağımsız Anaokulları oluşturmaktadır. Bu okullar içerisinde yansız atama yoluyla seçilen 5-6 yaş grubu 175'i kız 201'i erkek toplam 376 çocuk çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, ECCRS Erken çocukluk yaratıcılık ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre yaş, cinsiyet ve kardeş sayısı değişkenleri çocukların yaratıcılık düzeylerini etkilemezken; sosyo-ekonomik düzey, annenin çalışıyor olması, babasının mesleği ve annenin eğitim durumu yaratıcılık düzeyleri üzerinde etkili faktörler olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara dayalı olarak, araştırma, eğitim ve öğretmenlere yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, okulöncesi eğitim, beş-altı yaş

Giriş

Yaratıcılık günlük yaşamda birçok alanda kullanılmakta ve yapılan her yeniliğin-buluşun altında yaratıcı bir zekânın var olduğu fikri hemen hemen tüm çevreler tarafından benimsenip, ifade edilmektedir. Bununla birlikte bilim insanları tarafından açık, seçik ve kesin bir tanımı kolay bir şekilde yapılamamaktadır. Kimilerine göre yaratıcılık bir işlem, kimilerine göre ise bir üründür. Ancak yaratıcılığın tanımından çok üzerinde uzlaşılan ortak nokta onun; “yeni bir fikir, farklı bir bakış ya da orijinal bir ürün” olduğu ve ortaya çıkan sonuca göre yaratıcılığın değerlendirilebileceğidir.

Yaratıcılık konusunda ilk çalışmaları yapan ve önemli katkılar getiren Torrance (1974) yaratıcılığı bir sezgi süreci olarak kabul etmekte ve boşlukları, eksikleri, rahatsız edici öğeleri sezip, hakkında düşünme, güçlüğü tanımlama ve bunları çözecek varsayımlar oluşturma, varsayımları sınavıp sonuçları karşılaştırma ve olasılıkla bu varsayımları değiştirerek yeniden sınama olarak tanımlarken, Barlett (1958) yaratıcılığı; ana yoldan ayrılma, deneye açık olma ve kalıplardan kurtulma (akt: Kaygın ve Çetinkaya 2015) olarak tanımlamaktadır. Her iki tanımdan da anlaşılacağı gibi, yaratıcılık basmakalıp, geleneksel düşüncelerin üzerine çıkarak farklı ve yeni ürünler ortaya koyabilmeyi ifade etmektedir. Yaratıcı düşüncüyü tetikleyen, yenilik getirici, keşfedici, serüvenci bir ruhtur ve bu ruh; basmakalıp, alışılmış ve geleneksel olana değil,

bilinmeyen belirsiz olana yönelmektedir (Temizkan, 2011). Yani bilinen mevcut bilgilerden yeni sentezler yapmayı, sorunlara farklı çözüm yolları üretmeyi, yeni durumlara kolayca uyum sağlamayı ve nesnelerin işlevlerini alışlagelmişin dışında düşünebilmeyi gerektirmektedir (Karataş ve Özcan, 2010). Kısaca yaratıcılık kalıplaşmış düşünce sistemlerinden kurtularak, bir probleme farklı, alışılmadık, benzersiz çözümler üretebilme yeteneği olarak tanımlanabilir.

Toplumun ve insanlığın gelişmesinde önemli bir yer tutan yaratıcılık, her bireyde var olan ve insanın yaşamının her döneminde bulunabilen bir yetenek, günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara kadar uzanan geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü, bir tutum ve davranış biçimidir (Argun, 2004). Yaratıcılık, çok boyutlu düşünen bir aklın ürünüdür. Her insan aynı alanda yaratıcı olamayacağı gibi, aynı derecede de yaratıcı olamaz (Turla, 2004). Farklı alanlardaki yoğunluğu kişiden kişiye değişmekle birlikte yaratıcı bireylerin kolayca tespit edilip, eğitilebilmeleri için ortak bazı kişilik özellikleri şu şekilde sıralanabilir. Yaratıcı bireyler; özgüveni yüksek, risk almayı seven, kuşkucu, maceracı, oynamayı seven, şakacı ve mizahçı, idealist, bireysel hareket edebilen, artistik ve estetik ilgilere sahip, yeniliklere açık, gizemli, karmaşık şeyleri seven, düşünerek veya düşünmeden ani davranan, hayal gücü yüksek bireylerdir (Doğan, 2005; Öztunç, 1999). Bununla birlikte bireylerin bu özellikleri taşıması büyük ölçüde kalıtım, çevre ve eğitim olanaklarına bağlıdır (Kırıışoğlu, 1991). Yani doğuştan gelen yaratıcılık becerisini, uygun bir ortam ve etkili bir eğitim ile geliştirmek mümkündür. Razon (1990), bireylerin tüm yaşamını önemli ölçüde etkileyen bu becerinin, zengin eğitim ortamlarıyla geliştirilebileceğini, ancak eğitime erken yaşta başlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bilinçli ebeveynler okula henüz başlamadan önce çocuklarına yaratıcı özelliklerini geliştirici uyarıcılar sunarak, düşünce ve etkinliklerinde özgürlük tanıyarak, saygıya ve hoşgörüye dayalı ortamlar oluşturarak onların yaratıcılığa ilişkin gizil güçlerini ortaya çıkarmasına yardımcı olabilmektedir.

Çocuklar okula başladığında ise yani, okul öncesi eğitimde yaratıcılık becerileri okul merkezli ve ailenin desteğiyle formal yollarla geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bilindiği gibi çocukların potansiyelini gerçekleştirmesinin ve toplumun üretken bir bireyi olabilmesinin temelleri okul öncesi eğitimle atılmaktadır. Çevresel uyarıcılara en fazla açık olunan okul öncesi eğitim döneminde (MEB, 2013) çocuklara sunulan ortamlar,

onların yaratıcılık becerilerini derinden etkilemektedir. Gerek ailede ve gerekse okul öncesi eğitimde yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi için çocuğun özgürce yapacağı sanat çalışmaları (kalemlerle, boyalarla, yoğurma maddeleriyle, artık materyallerle, küçük bloklarla vb.), müzik çalışmaları (müzik dinleme, sesleri keşfetme, ritim tutma, şarkı söyleme, müzik aleti kullanma, çeşitli sesler oluşturma vb.), yaratıcı dans, hareket, dramatik oyun, şiir ya da tekerleme dinleme, söyleme, oluşturma gibi etkinlikler yaşamsal bir öneme sahiptir. Bununla birlikte bu etkinliklerin yaratıcılığı geliştirebilmesi için temel koşul, çocuğun kendisini rahat ve özgür hissetmesi, aynı zamanda yaptığı etkinliklerden zevk alması gerekmektedir (Senemoğlu, 1994).

Yaşamın ilk yıllarında elde edilen temel bilgi ve becerilerin kalıcı etkileri göz önüne alındığında, okul öncesi dönemde çocukların yaratıcılığını geliştirmek için demokratik, özgür, eğlenceli, öğrenci merkezli ve zengin eğitim ortamlarının düzenlenmesi oldukça önemlidir (Can Yaşar ve Aral, 2010; Ceylan, 2008; Özgül, 2009). Literatür incelendiğinde okul öncesi dönemde alınan eğitimlerin ve çocukların içinde yaşadığı çevrenin yaratıcılık becerisine etkilerini inceleyen birçok çalışmaya rastlamak mümkündür (Akçum, 2005; Aral, Köksal Akyol ve Sığırtmaç, 2006; Aslan, Aktan ve Kamaraj, 1997; Aydın, 1993; Can Yaşar, 2009; Can Yaşar ve Aral, 2010; Can Yaşar ve Aral, 2011; Ceylan, 2008; Çakmak, 2005; Çakmak ve Baran, 2005; Dinçer, 1993; Dursun ve Ünüvar, 2011; Gizir Ergen ve Köksal Akyol, 2012; Kayılı, Kuşçu ve Özdemir, 2011; Ömeroğlu, 1986; Öztunç, 1999; Yapıcı, 2002). Bu araştırmalarda okul öncesindeki çocukların yaratıcılık becerileriyle; aile tutumu, sosyo-ekonomik düzey, yaşanılan yer, cinsiyet, özel ve devlet kurumu olma, problem çözme becerisi, alınan farklı eğitimler gibi değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmektedir. Bununla birlikte çocukların yaratıcılık düzeylerinin belirlenmeye çalışıldığı araştırma sayısının az olduğu, literatürde bu alanda boşluklar bulunduğu gözlenmektedir. Oysaki yaratıcılık düzeyinin belirlendiği çalışmalar, uygulanmakta olan okul öncesi eğitim programlarının değerlendirilmesinde, eksik ve aksayan yönlerinin tespit edilmesinde ve bu yönlerin iyileştirilmesinde kaynak olma niteliği taşımaktadır. Ayrıca yaratıcılık bilimden sanata, turizmden ticarete, ulaşımdan teknolojiye, tekstilden tarıma yani hayatın tüm alanlarında ve tüm bireyler tarafından kullanılması gereken bir beceri olduğu için başta Milli Eğitim Temel kanunu olmak üzere, kalkınma planları ve Milli Eğitim şuralarında yaratıcılığa sahip bireylerin

yetiştirilmesi ısrarla vurgulanmaktadır. Bununla birlikte mevcut okul öncesi eğitim programlarının çocuklarda yaratıcılık becerisini ne derece geliştirdiği ya da bu becerileri ne düzeyde kazandırdığı bilinmemektedir. Hâlbuki programların geliştirilmesi, eksik ve aksak yönlerinin giderilebilmesi için mevcut durumu tespit etmeye yönelik çalışmalar süreklilik göstermelidir. Bu yüzden bu araştırmada, okul öncesi dönemdeki 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin ne olduğu ve bazı kişisel özelliklerine göre çocukların yaratıcılık düzeylerinin farklılaşıp, farklılaşmadığı temel problem olarak ele alınmış ve şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri nedir?
2. Okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri yaş, cinsiyet, kardeşi bulunma durumu, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, annenin çalışma durumu, babanın mesleği, annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumu açısından farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Tarama modelinin kullanıldığı bu araştırmada okul öncesi dönemde yer alan 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeyleri belirlenerek farklı değişkenler açısından incelenmektedir. Araştırmada çocukların yaratıcılık düzeyleri betimlendiği ve bazı değişkenlerle ilişkisi belirlenmeye çalışıldığı için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2008), tarama modellerinde herhangi bir manipülasyon yapılmaksızın mevcut durumun var olduğu şekliyle, betimlendiğini ifade etmektedir. Bu nedenle bu araştırmada çocukların yaratıcılık düzeyleri, herhangi bir etkileme çabasına girilmeksizin, mevcut durumları var olduğu şekliyle ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca çocukların yaratıcılık düzeyleri ile bazı kişisel özellikleri arasında birlikte bir değişim olup olmadığı, varsa bu değişimin ilişki derecesi belirlenmeye çalışıldığı için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 5-6 yaş gurubunda yer alan anasınıfı ve bağımsız anaokullarında öğrenim gören çocuklar oluşturmaktadır. Evren çok geniş bir kapsama

sahip olduğu için araştırma, bir çalışma evreni üzerinde yürütülmüştür. Çalışma evreni olarak 2014–2015 öğretim yılında Konya ve Ankara'nın merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarının anasınıfları ve bağımsız anaokulları belirlenmiştir. Bu okullar içerisinde yansız atama yoluyla seçilen 5-6 yaş grubu 175'i kız 201'i erkek toplam 376 çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örnekleme yer alan çocukların % 46.5'i kız, % 53.5'i ise erkek çocuklardan oluşmaktadır. Çocukların yaklaşık % 36'sı beş, % 64'ü ise altı yaş grubunda yer almaktadır. Yaş ortalamaları 6,23'tür. Annelerinin çoğunluğu çalışmaktadır (% 60.6) ve yaklaşık 7/10'si lise ve daha az eğitime sahiptir. Babalarının yaklaşık 2/3'si devlet memurudur ve çoğunluğu üniversite ve daha üst eğitim (% 57) seviyesindedir. Çocukların yaklaşık yarısının en az 1 kardeşi (% 50.2) bulunmakta ve yine yaklaşık yarısının (% 50.8) ailelerinin toplam aylık geliri 5000 TL'nin altındadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Tennessee Üniversitesinde Kay Bennet Shanahan (1988) tarafından geliştirilen Erken Çocukluk Yaratıcılık ölçeği (ECCRS) kullanılmıştır. Ölçme aracı iki bölümden oluşmaktadır; Birinci bölüm öğretmenlerin, ikinci bölüm ise çocukların yaratıcı düşünme becerilerini ölçmektedir. Araştırmada yalnızca çocukların yaratıcı düşünme becerilerini ölçmek amacıyla hazırlanan ve 12 maddeden oluşan ikinci bölüm kullanılmıştır. Ölçme aracı öğretmenler tarafından doldurulmakta ve kendi sınıfındaki öğrencilere ilişkin gözlemlerini içermektedir. Örneğin “çocuk risk almaya, farklı şeyler yapmaya, zor ve yeni şeyleri denemeye heveslidir” ya da “çocuk bir probleme birçok çözüm bulmaktadır” şeklinde verilen soruları öğretmenler her bir öğrenci açısından düşünerek gözlemlerini, durumlarını değerlendirmektedirler. Ölçme aracı 5'li likert tarzı bir derecelendirme içermektedir. Öğretmenler öğrencilerini değerlendirirken; (1) Hiç, (2) Az, (3) Orta, (4) Oldukça ve (5) Tamamen seçeneklerinden birini işaretleyerek soruları cevaplandırmışlardır. Kültür ve örneklem farklılığından dolayı ölçme aracının geçerlik ve güvenilirliği üzerinde yeniden çalışılmıştır. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 201 çocuk üzerinde yürütülmüştür. Kapsam ve görünüş geçerliliği için 6 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Ölçek maddelerinin anlaşılabilirliği, hedef kitleye uygunluğu gibi özellikler açısından uzmanların görüşleri Lawshe Tekniği kullanılarak, değerlendirilmiştir. 6 uzman için

minimum 0,99 uyum değeri kriter alınmıştır. Yapı geçerliliğinin belirlenebilmesi için açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve temel bileşenler analizi yöntemi kullanılmıştır. Ölçek maddelerinin faktör yükleri 0,35 ile 0,80 arasında değişmekte ve tek faktörlü bir yapı olarak toplam varyansı açıklama oranı 0.65 bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirliği 0.95, testi yarılama güvenilirliği ise 0,92'dir.

Verilerin analizinde, SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Çocukların kişisel özelliklerine göre yaratıcılık düzeylerinin karşılaştırılmasında bağımsız t-testi kullanılmış ve ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığı 0.05 manidarlık düzeyinde test edilmiştir.

Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular, alt amaçlar doğrultusunda tablolaştırılarak sunulmuştur. Araştırmanın birinci alt amacı doğrultusunda ilk olarak okul öncesi çocuklarının yaratıcılık düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 1'de çocukların yaratıcılık düzeylerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri verilmektedir.

Tablo 1.

Okul Öncesi Çocukların Yaratıcılık Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Aralık Değer		n	\bar{x}	ss
Hiç	(1) 1.00-1.80	376	3.32	0.87
Az	(2) 1.81-2.60			
Orta	(3) 2.61-3.40			
Oldukça	(4) 3.41-4.20			
Tamamen	(5) 4.21-5.00			

Tablo 1'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, okul öncesi çocukların yaratıcılık düzeylerine ilişkin aritmetik ortalama puanı =3.32 ve standart sapma puanı ise ss=0.87'dir. Çocukların ortalamaları ölçekten alınabilecek puanlarla karşılaştırıldığında, puan ortalamalarının (3) kategorisinde yer aldığı ve "orta" düzeyde yaratıcılık düzeyine işaret ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca standart sapma puanlarının çok yüksek olmaması, grubun homojen sayılabileceği anlamına gelmektedir. Yani çocukların orta düzeydeki yaratıcılık puanlarının tüm çocuklar için genellenebilir bir dağılım sergilediği, bir diğer ifadeyle yaratıcılık düzeyleri çok yüksek ya da çok düşük çocukların

grupta önemli bir faktör olarak yer almadıkları söylenebilir. Elde edilen bu sonuca göre çocukların yaratıcılık düzeylerinin yüksek ya da düşük olmadığı yani vasat olduğu söylenebilir.

Çocukların yaratıcılık düzeylerine ilişkin genel profillerinin vasat olduğu gözlenmekle birlikte literatürde yaratıcılığı etkileyebilecek birçok değişkene atıfta bulunmaktadır. Bu yüzden bu araştırmanın ikinci alt amacında okul öncesi çocukların yaratıcılık düzeylerinin bazı kişisel özelliklerine göre farklılaşp, farklılaşmadığı incelenmiştir. Yaş, cinsiyet, kardeşi bulunup bulunmama durumu, annesinin çalışıp çalışmadığı, babasının mesleği, anne ve babasının eğitim düzeyleri ile ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerinin yaratıcılıklarını etkileyip, etkilemediği araştırılmıştır. Bulgular bir bütünlük oluşturması açısından tek başlık ve tablo altında sunularak, yorumlanmıştır. Tablo 2’de çocukların bazı kişisel değişkenlere göre yaratıcılık puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin t-testi sonuçları verilmektedir.

Tablo 2.

Bazı Değişkenlere Göre Çocukların Yaratıcılık Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Kategoriler	n	\bar{x}	ss	sd	t	p
Yaş Grubu	5 Yaş	135	3.31	0.86	375	0.385	0.690
	6 Yaş	241	3.32	0.92			
Cinsiyet	Kız	175	3.35	0.87	375	0.420	0.189
	Erkek	201	3.34	0.81			
Kardeşi Bulunma Durumu	Kardeşi Yok	187	3.35	0.77	375	0.163	0.893
	Kardeşi Var	189	3.37	0.82			
Annesinin Çalışma Durumu	Çalışmıyor	228	3.31	0.85	375	3.191	0.033*
	Çalışıyor	148	3.46	0.79			
Babasının Mesleği	Memur	245	3.42	0.76	375	3.587	0.021*
	Diğer	131	3.34	0.88			
Annesinin Eğitim Düzeyi	Lise ve Daha Az	267	3.28	0.78	375	3.987	0.001*
	Lisans ve Üstü	109	3.41	0.79			
Babasının Eğitim Düzeyi	Lise ve Daha Az	163	3.32	0.80	375	3.361	0.021*
	Lisans ve Üstü	213	3.40	0.83			
Ailenin Aylık Geliri	5000 TL’den Az	191	3.30	0.87	375	0.163	0.893
	5000 TL ve Üstü	185	3.33	0.83			

(*) p<0.05

Tablo 2’de de görüldüğü gibi okul öncesi çocuklarının yaratıcılık düzeyleri üzerinde onların bazı kişisel özellikleri etkiliyken, bazıları etkili değildir. Çocukların yaratıcılık düzeyleri üzerinde yaş, cinsiyet, kardeşi bulunma durumu ve ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenleri $\alpha=0.05$ düzeyinde manidar bir fark oluşturmamaktadır. Öte yandan daha çok anne ve babasıyla ilgili özelliklerin ise anlamlı fark oluşturduğu gözlenmektedir. Annesi bir işte çalışan çocukların yaratıcılık düzeyleri ($=3.46$) annesi çalışmayanlardan ($=3.31$), babası memur olanlar ($=3.42$) diğer meslek gruplarından ($=3.34$), annesinin eğitim düzeyi lisans ve daha üst düzeyde olanlar ($=3.41$) lise ve daha az eğitime sahip olanlardan ($=3.28$) ve yine babasının eğitim düzeyi lisans ve daha üst düzeyde olanlar ($=3.40$) babaları lise ve altında eğitime sahip olanlardan ($=3.32$) anlamlı düzeyde daha yaratıcı bulunmuşlardır. Bu bulgulara göre çocukların yaratıcılık düzeyleri üzerinde onların; kız ya da erkek olmaları, daha küçük ya da büyük yaş kategorisinde yer almaları, kardeşinin bulunup-bulunmaması ya da ailelerinin aylık gelirlerinin düşük ya da daha yüksek olması değil, çocukların daha çok eğitilmiş anne-babaya sahip olmaları ve özellikle de devlette çalışan bir anne-babanın çocukları olmaları etki etmektedir..

Sonuçlar

5-6 yaş okul öncesi çocukların yaratıcılık düzeylerinin incelendiği bu araştırmada ulaşılan birinci temel sonuç, çocukların yaratıcılık düzeylerinin orta düzeyde yani vasat olduğu sonucudur. Yapılan araştırmalarda genellikle çocukların yaratıcılık düzeylerini etkileyen faktörler incelenmekte, çocukların yaratıcılık düzeylerini ortaya koyan çalışma sayısının sınırlı olduğu görülmektedir. Farklı eğitim kademelerinde olmakla birlikte Lin, Hu, Adey ve Shen (2003), Ceylan (2008), Kadayıfçı (2008) ile Kılıç ve Tezel (2012) tarafından yapılan az sayıdaki araştırmada çocukların yaratıcılık düzeyleri incelenmiş ve orta seviyede olduğu bulunmuştur. Çok sayıda araştırma bulunmama ile birlikte Gönen ve Diğ., (2011) ile Kılıç ve Tezel (2012) tarafından yapılan araştırmalarda özel okulda öğrenim gören öğrencilerin devlet okulunda öğrenim görenlere göre, bilimsel yaratıcılık düzeylerinin daha yüksek olduğu vurgulanmakta ve bilimsel yaratıcılığın gelişimi için, özel okullarda öğrencilere daha çok imkânlar sunulduğuna işaret edilmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgu okul öncesi dönem çocuklarına ilişkin olsa da diğer eğitim kademelerinde olduğu gibi eğitim sisteminin

genel anlamda yaratıcılığı geliştirecek ortam ve etkinlikleri yeterince oluşturamadığı ve bu nedenle de çocukların yaratıcılık düzeylerinin vasat olarak kaldığı düşünülmektedir.

Araştırmada ulaşılan ikinci temel sonuç, çocukların yaratıcılık düzeylerini onların bazı kişisel özelliklerinin etkilediği sonucudur. Kuşkusuz yaratıcılığı etkileyen çok sayıda değişken vardır. Bu değişkenlerle ilgili çalışmalar süreklilik arz etmekte ve nasıl etkilediği, hangi ortamlarda değişkenlerin etkili olduğu halen araştırılan ve araştırılması gereken konulardır. Bununla birlikte bu araştırmada incelenen değişkenlerden cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik düzey ve kardeş sayısı değişkenleri çocukların yaratıcılık düzeylerini etkilemezken, anne-babasının çalışıyor olması, babasının devlet memuru olması ve her ikisinin de eğitim düzeyleri çocukların yaratıcılık düzeylerini farklılaştırmaktadır. Anne-babası çalışan ve eğitilmiş olan çocukların yaratıcılık düzeyleri diğerlerinden daha yüksek çıkmıştır. Literatür incelendiğinde ise istisnai durumlar gözlenmekle birlikte genelde bu araştırmada ulaşılan sonuçlarla tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Cinsiyet değişkeninin etkisini araştıran çalışmaların büyük bir çoğunluğunda, kız ve erkek çocukların yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı (Ömeroğlu, 1990; Dunn ve Herwing, 1992; Dinçer, 1993; Aydın, 1997; Pala, 1999; Öncü, 2000; Chan ve Others, 2001; Yıldız ve Diğ., 2003; Sezgin, 2004; Ceylan, 2008; Can Yaşar ve Aral, 2010; Gönen ve Diğ., 2011; Sıdar, 2011; Kayılı, Kuşçu ve Özdemir, 2011; Gizir Ergen ve Köksal Akyol, 2012; Kaufman, ve Baer, 2012) sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan bu sonuçlar, cinsiyetin etkisiyle ilgili bu araştırmada ulaşılan sonuçla benzerlik göstermektedir. Etkili bir şekilde uyarıcı sağlandığı takdirde kız ve erkek çocukların değişik alanlarda yaratıcı özellikler gösterebildikleri ve ilgi alanlarına göre de yaratıcılıklarını etkili bir şekilde ortaya koyabildikleri söylenebilir.

Araştırmada incelenen değişkenlerden yaş değişkeninin de cinsiyet değişkeni gibi yaratıcı düşünme becerilerini büyük ölçüde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Işık ve diğerleri (2015) ilkökul eğitiminde yaş arttıkça yaratıcı düşünme becerisinin arttığını, Öncü (2003) 14 yaşındaki çocukların yaratıcılık ortalamalarının 13 ve 12 yaşındakilerinden daha yüksek olduğunu, Atay (2009) ve Ceylan (2008) ise 6 yaş çocuklarının 5 yaş çocuklarından daha yaratıcı olduğunu ifade etmekle birlikte, genelde

literatürde yaş değişkenin çocukların yaratıcılık düzeylerini farklılaştırmadığı (Ömeroğlu, 1986; Mehrotra ve Sawyers, 1989; Kayılı, Kuşçu ve Özdemir, 2011; Kontaş, 2015) bulgusu ağırlık taşımaktadır. Rıza (2004) yaratıcılıkta hayal gücünün önemine işaret etmekte ve çocukların büyük bir hayal gücüne sahip olmaları nedeniyle, çocukluk döneminde yaratıcılığın daha fazla ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Yaş ilerledikçe bireylerin bilgi birikimleri de artmakta ve doğal olarak yaratıcılığının da yükselmesi beklenmektedir. Bununla birlikte böyle bir beklenti, birbirine yakın olan yaşlar için geçerlidir. Aksine yaş ilerledikçe, yeterli derecede yaratıcılık eğitimi olmayan bireylerin yaratıcılık düzeyleri zayıflamaktadır. Çünkü bu sırada yaratıcılığı engelleyen yasa, kural, yönetmelik ve sınırlılıklar da çoğalmaktadır. Bu engeller, olgun ve yaşlıları çocuklardan daha çok etkilemektedir. Bunun için yaratıcılıkla yaş arasında yüksek bir korelasyon beklenilmemelidir (Kazu, Keç, 2002). Ayrıca yaş ilerledikçe yaratıcılığı engelleyen toplumsal normlar, kurallar, yasalar ve sınırlılıklar birey üzerinde daha hissedilir bir baskı oluşturmakta ve adeta söz konusu olan toplumsal normlar, kurallar, yasalar ve sınırlılıklar bireyi öngörülen bir kalıba sokmaktadır. Bu da bireyin yaratıcılığını azaltmaktadır (Keç, 2001). Sonuç olarak farklı yaş gruplarında ve farklı dönemlerde yaratıcılık, farklı nedenlerden dolayı olumlu ya da olumsuz etkilenebilmektedir. Bu araştırmada okul öncesi dönemdeki 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık davranışları benzerlik göstermektedir. Literatürle de ilişkilendirildiğinde, yaş değişkeninden bağımsız olarak yaratıcılığın daha çok çocuğa sağlanan olumlu ortam ve yaşantılar ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Çocukların yaratıcılık düzeyleri ile ilişkisi bulunmayan bir diğer değişken, kardeşi bulunup bulunmama durumudur. Bu araştırmada çocuğun kardeşinin bulunup, bulunmaması bir değişken olarak alınmakla birlikte literatürde genelde kardeş sayısı olarak incelenmiş ve çocukların kardeş sayısının yaratıcılık düzeylerini farklılaştırmadığı bulunmuştur. (Çakmak, 2005; Erkan, 2005; Kayılı, Kuşçu ve Özdemir, 2011; Özyurt, (2011; Ceylan ve Ömeroğlu, 2012; Kılıç ve Tezel, 2012; Karakuş Aktan, 2013; Bulut, 2014). Literatürde kardeş sayısının etkisinin bulunmaması ile bu araştırmada ele alınan kardeşi bulunup-bulunmama durumunun etkili olmamasının aynı anlama geldiği ve elde edilen bulgunun literatürle benzerlik gösterdiği düşünülmektedir. Kardeşi bulunmayan çocukların ailede ilgi odağı olma durumu daha olası görünmekte, büyük kardeş bulunma durumunun ise çocuğu model almaya ve taklide yönlendirebilmektedir. Bu yüzden kardeşe sahip olma durumunun yaratıcılık üzerinde etkili olabileceği sayılısı bu

değişkenle yaratıcılık arasındaki ilişkinin araştırılmasına yönlendirmektedir. Ancak bu araştırmadan ve literatürden elde edilen genel sonuç, kardeşi bulunan ya da bulunmayan çocukların yaratıcılık özelliklerinin farklılaşmadığı ya da bir diğer ifadeyle benzerlik gösterdiği yönündedir. Bu durum ilişkisiz bulunan diğer değişkenlerde olduğu gibi, yaratıcılık özelliklerinin kardeş değişkeninden daha çok çocuğa sunulan çevresel ve psikolojik ortamlarla, verilen eğitimin bilinç ve niteliğine bağlı olduğu söylenebilir.

Araştırmada yaratıcılık düzeyi ile ilişkisi bulunmayan son değişken, sosyo-ekonomik düzey değişkenidir. Ailenin gelir durumunun yüksek olması çocuğa zengin uyarıcılar, ortamlar ve imkânlar sunma olasılığını artırırken, gelir durumunun düşük olması kendi oyuncağını kendi yapma imkânını sunmaktadır. Sosyo ekonomik düzey değişkeni; ailenin gelir düzeyini, evin bulunduğu muhiti, aile üyelerinin yaşadığı sosyal çevre ve toplum içerisindeki sosyal statüleri de kapsadığı için çocukların yaratıcılık düzeylerini etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada sosyo-ekonomik düzey değişkeni çocukların yaratıcılık düzeyleri üzerinde etkili bulunmamış olmasına rağmen literatürün geneli sosyo-ekonomik düzey değişkeninin çocukların yaratıcılığını farklılaştırdığı yönündedir (Akdoğan, 1992; Elmacıoğlu, 1998; Öztunç, 1999; Kemple ve Nissenberg, 2000; Gürsoy, 2001; Ömeroğlu, 2005; Gönen ve Diğ., 2011; Can Yaşar ve Aral, 2011; Kayılı, Kuşçu ve Özdemir, 2011; Kılıç ve Tezel, 2012). Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerde çocuklara daha çok barınma, beslenme, giyim gibi temel ihtiyaçlara yönelik imkanlar sunulurken, yüksek düzey gelire sahip ailelerde zengin uyarıcılar sunulabilmekte bu ise yaratıcılığı artıracak deneyimler, zengin yaşantılar oluşturmaktadır. Ayrıca Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ailelerde baskı, otorite, katı kurallar daha fazla uygulanabildiği için yaratıcılık da daha fazla kısıtlanabilmekte ve hatta kişilik sorunlarına, uyumsuzluk problemlerine ve dolayısıyla okul başarısızlıklarına yol açabilmektedir.

Araştırmada incelenen değişkenler içerisinde anne ve babanın eğitim düzeyleri, çalışıyor olmaları ve meslekleri çocuklarının yaratıcılık düzeylerini etkileyen özellikler olarak yer almıştır. Konuyla ilgili incelenen literatür genelinde de bu değişkenler ile yaratıcılık arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır (Mangır ve Aral, 1991; Öztunç 1999; Dunn ve Herwing, 1992; Uzman, 2003; Ercan, 2003; Emir, Erdoğan ve Kuyumcu, 2007; Güngör, 2007; Can Yaşar ve Aral, 2011; Dursun ve Ünüvar, 2011; Kayılı, Kuşçu ve

Özdemir, 2011; Gizir Ergen ve Köksal Akyol, 2012). Anne-babanın eğitim düzeyi yükseldikçe, çocukların yaratıcılık düzeyleri de artmaktadır. Aslında tek tek bu değişkenlerin ne kadar etkili olduğu ya da nasıl etkilediği ayrıntılı bir şekilde bilinmemektedir. Bu yüzden, bu değişkenlerin yaratıcılık açısından bir biriyle ilişkisi olabileceği ve birlikte dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Hatta sosyo ekonomik düzey değişkeni de bu değişkenlerle birlikte değerlendirilmelidir. Örneğin anne-babanın eğitim düzeyi yükseldikçe, toplumsal hayata katılım oranları da artmaktadır. Kamuda iyi bir işte çalışma, özellikle de devlette üst düzey bürokratik işlerde görev alma söz konusu olmaktadır. Buna bağlı olarak sosyo-ekonomik düzeyde artış gözlenmekte, gelir artışıyla birlikte çocuğunun eğitimine yatırım yapma, okul öncesi eğitim ve özel okul imkânları, para harcamayı gerektiren etkinlikler ve zengin uyarıcılar içeren materyalleri sağlayabilme olanakları artmaktadır. “Eğitim” ve “gelir” yani “bilgi” ve “imkânlar”, anne-babada var olan yaratıcılık özellikleriyle birleştiğinde yani genetik özelliklerle, çocuğun yaratıcılığı da büyük ölçüde desteklenmiş olmaktadır.

Yaratıcılık çocukta; hayal gücü, özgürlük, serbestlik, bağımsızlık, kendine güven, azimlilik, girişimcilik gibi özelliklerin desteklenmesine bağlıdır. Bu desteğin sağlanabilmesi ise anne babanın eğitilmiş olmasını ve maddi imkânlarının yüksek olmasını gerektirmektedir. Çünkü bilinçli-eğitilmiş anne-baba demokratik tutum, zaman ayırma, ilgi gösterme, model olma, sanatsal destek, sevgi-saygı, iletişim ve problem çözme becerisi gibi üst düzey eğitim davranışlarını gerektiren donanıma sahiptir ve bu donanım çocuğun yaratıcılığını teşvik edici niteliktedir.

Sonuç olarak, yaratıcılığın gelişmesinde anne babanın rolü çok önemlidir. Çünkü yaratıcılık çocuğun doğuştan getirdiği bir özelliğidir. Bu özelliğinde dahi anne-babanın genetik olarak rolü etki etmektedir. Doğduktan sonra ise eğer anne-baba eğitilmiş ve sosyal-ekonomik imkânları yüksekse çocuğun yaratıcılığını destekleyecek bilgi, tavır, tutum ve becerileri hayata geçirerek çocuğun yaratıcılığını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak 5-6 yaş okul öncesi çocukların yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik, ebeveyn, okul öncesi öğretmenleri, MEB yöneticileri ve araştırmacılar için şu öneriler sıralanabilir;

1. Okul öncesi dönem çocuklarının eğitiminde aile önemli bir faktördür. Bu yüzden çocukların yaratıcılık düzeylerinin geliştirilmesinde ailelerin desteklenmesi gerekir. Ailelerin katılımlarını artırıcı etkinlikler, bilgilendirilmelerine dönük çalışmalar, seminerler düzenlenebilir.
2. Öğretmenler, çocuğun yaratıcı düşünme becerilerini geliştirebilecek strateji, yöntem, teknik ve etkinlikleri sınıflarında daha fazla uygulamalıdır.
3. Öğretmenler ve ebeveynler; çocuğa yapılmış hazır örnekler vermek yerine, gerektiği yerde ona rehberlik edici ve ipucu sağlamaya dönük yardımlarda bulunmalı, olumlu model olmalıdırlar.
4. Öğretmenler ve ebeveynler; çocukların düşünmesini teşvik etmek için açık uçlu sorular üzerinde daha çok odaklanmalıdırlar.
5. Öğretmenler ve ebeveynler; problemlere birçok alternatif çözüm yolu bulabilmeleri için çocuklara zaman tanımalıdırlar.
6. Öğretmenler, sınıflarda çocukların yaratıcı düşünme becerilerini geliştirebilecek bir biçimde ortamları düzenlemelidir. Ortamlar çocuğun problemin farkına varmasına, onu anlayıp sınırlandırmasına, hipotezler kurmasına ve arkadaşlarıyla birlikte çalışmasına imkân verecek şekilde düzenlenmelidir.
7. Öğretmenler ve ebeveynler; özgün, yeni, tutarlı ürün ve etkinlikler ortaya koyduklarında çocukların davranışlarını anında pekiştirmelidir.
8. Öğretmenler ve ebeveynler; çocukların yaratıcı düşünceleri, yaratıcı yorumlar yapmaları, yaratıcı güçlerini kullanmaları için çocuğa kopya

edeceği modeller vermemeli, başarısı övülen kardeş ve arkadaş gibi bireylerle kıyaslama yapmamalı, çocuğu kendi kendisini aşması konusunda yönlendirmelidir.

9. Okul öncesi öğretmenlerin yetiştirilmesinde ve bilgi-becerilerinin eğitimle geliştirilmesinde söz sahibi olan YÖK ve MEB öğretmenlerin “yaratıcılık” konusundaki eksiklerini gidermeye dönük hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarını sürekli olarak tasarlama, uygulama ve değerlendirme çabası içerisinde olmalıdır.
10. Araştırmacılar; okul öncesi programların kalitesini artırmak için veri sağlayacak bir biçimde çocukların yaratıcılık düzeylerini belirleyen nicel araştırmalar yapmalıdırlar.
11. Araştırmacılar; çocukların yaratıcılık düzeylerinin geliştirilmesi amacıyla eğitim-öğretim programlarının tasarlandığı, uygulandığı ve değerlendirildiği deneysel çalışmalar üzerinde de odaklanmalıdırlar.
12. Araştırmacılar; farklı öğrenme ortamlarında çocuğun yaratıcılık düzeylerini etkileyen etmenleri nitel araştırma yöntemlerini kullanarak, ayrıntılı ve uzun soluklu olarak inceleyen araştırmalar da yapabilirler.

Kaynaklar

- Akçum, E. (2005). *5-6 Yaş çocuklarının yaratıcılık ve öğrenime hazır oluş düzeylerine okul öncesi eğitimin etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Akdoğan, E. (1992). *İlkokul ikinci sınıfa devam eden çocukların yaratıcılık düzeyleri ile ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış bilim uzmanlığı tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

- Aral, N., Köksal Akyol, A. & Sığırtmaç, A. (2006). Beş-altı yaş grubundaki çocukların yaratıcılıkları üzerinde orff öğretisine dayalı müzik eğitiminin etkisinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 5(15), 1-9*.
- Argun, Y. (2004). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, A. E., Aktan, E. & Kamaraj, I. (1997). Anaokulu eğitiminin yaratıcılık ve yaratıcı problem çözme becerisi üzerindeki etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 9, 37-48*.
- Atay, Z. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin yaş, cinsiyet ve ebeveyn eğitim durumlarına göre incelenmesi: Ereğli örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Aydın, N. (1993). *Ankara il merkezinde bulunan resmi ve özel kurumlara bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş grubu çocuklarının kavram eğitiminde yaratıcılık potansiyellerinin ve dönüştürülebilirliklerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Aydın, Ç. (1997). *Üniversite okullarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış bilim uzmanlığı tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Bulut, Y. (2014). *Meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaratıcılık açısından kendilerini değerlendirmeleri ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Can-Yaşar, M. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine drama eğitiminin etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Can Yaşar M ve Aral, N. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim, 3(2), 201-209*.
- Can Yaşar M ve Aral, N. (2011). Altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine sosyo-ekonomik düzey ve anne baba öğrenim düzeyinin etkisinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim, 4(1), 137-145*.
- Ceylan, E. (2008). *Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının bilişsel tempoya göre yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi.

- Çakmak, A. (2005). *Anasınıfına devam eden altı yaşındaki köy ve kent çocuklarının yaratıcılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Kırıkkale örneği). (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Çakmak, A. & Baran, G. (2005). *Anasınıfına devam eden altı yaşındaki köy ve kentte yaşayan çocukların yaratıcılıklarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Kırıkkale örneği). Ankara: Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Bilimsel Araştırmalar ve İncelemeler Yayın No:11.
- Ceylan, Ş. & Ömeroğlu, E. (2012). Yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan 60-72 aylar arasındaki çocukların sosyal-duygusal davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 63-80.
- Chan, D.W., Cheung, P.C., Lau, S., Wu, W.Y., Kwong, J.M. & Li, W.L. (2001). Assessing ideational fluency in primary students in Hong Kong. *Creativity Research Journal*, 13(34), 359-365.
- Dinçer, D. (1993). *Anaokuluna devam eden beş yaş grubu çocukların anne-baba tutumları ile yaratıcı düşünceleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Doğan, N. (2005). Yaratıcı düşünme ve yaratıcılık. Demirel, Ö. (Edt) *Eğitimde Yeni Yönelimler*, (s.163-188). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dunn, L. & Herwig, J. E. (1992). Play Behaviors and Convergent and Divergent Thinking Skills of Young Children Attending Full-day, *Preschool. Child Study Journal*, 22(1), 23-38
- Dursun M.A. & Ünüvar P. (2011). Okulöncesi eğitim döneminde yaratıcılığı engelleyen durumlara ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(21), 110 -133.
- Elmacıoğlu, T. (1998). *Başarıda aile faktörü*. (1.Baskı), İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Emir S., Erdoğan T. & Kuyumcu A. (2007). Türkçe öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcı düşünme düzeyleri ile sosyo-kültürel özelliklerinin ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, 73-87.
- Ercan, D. (2003). *Yaratıcılık ve matematik başarısına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Erkan, H. (2005). *Altı yaş grubu çocukların yaratıcılıklarına drama ve rahatlama çalışmalarının etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi.

- Gizir Ergen, Z. & Köksal Akyol A. (2012). Anaokuluna devam eden çocukların yaratıcılıklarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 5(2)*, 156-170
- Gönen, M., Çiçekler, C.Y, Akyüz, E., Arslan, A.Ç. & Baydemir, G. (2011). 5 Yaşındaki çocukların yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy, 6(1)*, 1185-1195.
- Güngör, İ. (2007). *Anadolu lisesi öğrencilerinin yaratıcı düşünme düzeylerinin kişisel uyum, sosyal uyum, genel yetenek ve akademik başarı ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Gürsoy, Figen (2001). *Çocukta yaratıcılığın gelişimi*, İstanbul:Ya-Pa Yayınları.
- Işık, A. D., Uysal H., Akosmanoğlu E. & Bilir A. (2015). İlkokul eğitiminin yaratıcı düşünme becerileri üzerindeki etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(4)*, 358-367.
- Kadayıfçı, H. (2008) *Yaratıcı düşünmeye dayalı öğretim modelinin öğrencilerin maddelerin ayrılması ile ilgili kavramları anlamalarına ve bilimsel yaratıcılıklarına etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Karakuş Aktan, E. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri üzerine bir araştırma (Kütahya ili örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (11)*, 701-732.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (17.Baskı). Ankara: Nobel Yayın.
- Karataş, S. & Özcan, S. (2010). Yaratıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine ve proje geliştirmelerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(1)*, 225-243.
- Kaufman, J. C. & Baer, J. (2012). Beyond new and appropriate: Who decides what is creative?. *Creativity Research Journal, 24*, 83-91.
- Kaygın, B. & Çetinkaya Ç. (2015), Yaratıcılığın değerlendirmesinde yeni yaklaşımlar, *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi, 2 (1)*, 1-11.
- Kayılı, G., Kuşcu, Ö. & Özdemir A. (2011). The Analysis of Creativity of Pre-School Children in Turkey According to Different Variants, *International Journal of Arts and Sciences, 4(5)*, 208-218.

- Kazu, H. & M. F. Kenç (2002). Öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin yaratıcılık eğitimine etkisi, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 74(75), 19-23.
- Kemple, K. M. & Nissenberg, S.A. (2000). Nurturing creativity in early childhood education: families are part of it. *Early Childhood Education Journal*, 28 (1), 67-71.
- Kenç, M. F. (2001). *Anasınıfı ve ilköğretim birinci sınıflarında görev yapmakta olan öğretmenlerin yaratıcı eğitim ve uygulamaları konusundaki görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Kılıç, B. & Tezel, Ö. (2012). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin bilimsel yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9 (4), 84-101.
- Kırısoğlu, O. (1991). *Sanatta eğitim*, (görmek, anlamak, yaratmak). Ankara: Eğitim Kitapevi.
- Kontaş, T. (2015). *5-11 Yaş arası çocukların zihin teorisi ve yaratıcılık yetenekleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Lin, C., Hu, W., Adey, P. & Shen J. (2003). The influence of CASE on scientific creativity. *Research in Science Education*, 33, 143-162.
- Mangır, M. & Aral, N. Ç. (1991). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki dokuz yaş çocuklarının yaratıcılıklarını etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 15 (79), 10-20.
- MEB (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*, Ankara: Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Mehrotra, J. & Sawyers, J. (1989). *Sociocultural Influences on Creativity of Preschoolers in India*. USA: Virginia.
- Ömeroğlu, E. (1986). *Anaokuluna giden beş-altı yaşındaki kız ve erkek çocuklarının zekâ ve yaratıcılık seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış bilim uzmanlığı tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Ömeroğlu, E. (1990). *Anaokuluna giden 5-6 yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişiminde yaratıcı drama eğitiminin etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Ömeroğlu, E. (2005). Yaratıcı düşünme, Ömeroğlu, E., Kandır, A. (Edt), *Bilişsel Gelişim*. (s. 97-129).İstanbul: Morpa Yayınları.

- Öncü, T. (2000). Anasınıfı (6 yaş) düzeyindeki çocukların şekilsel yaratıcılıklarının cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakülte Dergisi* 40, (1-2), 25-34.
- Öncü, T. (2003), Torrance yaratıcı düşünme testleri şekil testi aracılığıyla 12-14 yaşları arasındaki çocukların yaratıcılık düzeylerinin yaş ve cinsiyete göre karşılaştırılması. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, 1* (43), 221-237.
- Özgül, E. (2009). *Okul öncesi öğretmenlerinin problem çözme becerileri ile öğretmenlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Uşak ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Öztunç, M. (1999). *Ailenin çocukların yaratıcı düşünme yeteneği üzerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Pala, M. (1999). *Çocuk yuvalarında ve aileleriyle birlikte yaşayan 7-11 yaş grubu çocuklarda yaratıcılığın incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Razon, N. (1990). Yaratıcılığı geliştirici oyunla eğitim. *Çağdaş Eğitim*, (s.213-221). İstanbul: Cem yayınevi. Retrieved from (16.04.2016) <http://www.ekipnormarazon.com/makale-detay/yaraticiligi-gelistirici-oyun>
- Rıza, E. T. (2004). *Yaratıcılığı geliştirme teknikleri*. (3. bs.). İzmir: Birleşik Matbaa.
- Senemoğlu, N. (1994). Okul öncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır?. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*, 21-30.
- Sezgin, E. (2004). *Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş çocukların yaratıcı düşüncelerine çeşitli değişkenlerin etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Sıdar, R. (2011). *Bilim sanat merkezinde okuyan öğrencilerin yaratıcılıklarının problem çözme becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde: Niğde Üniversitesi.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe öğretiminde yaratıcı düşünmeyi geliştirme bakımından Nasreddin Hoca fıkraları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8*(16) 195-223.
- Torrance, E., P. & Ball, O. E. (1974). *Torrance tests of creative thinking: norm technical manual*. Bensenville, IL: Scholastic Testing Service.

- Turla, A. (2004). *Çocuk ve yaratıcılık*. (2. Baskı), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Uzman, E. (2003). *Okul öncesi eğitim alanında çalışan öğretmenlerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişiminin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yapıcı, M. (2002). Sıfır-beş yaş arası çocukların yaratıcılığının geliştirilmesinde ailenin rolü. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 237-245.
- Yıldız, V., Özkal, N. & Çetingöz, D. (2003). Okul öncesi eğitimi alan ve almayan 7-8 yaş grubu çocuklarda yaratıcı potansiyelin değerlendirilmesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(13), 129137.
- Zeytun, S. (2010). *Okulöncesi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcılık ve problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Examination of creativity levels of pre-school children aged 5-6

Purpose of the Study

When the permanent effects of the basic knowledge and skills which are acquired at an early stage of life are taken into consideration, setting up democratic, independent, joyful, student-centered learning environments with rich contents is of high importance in order to develop the children's creativity. (Can Yaşar and Aral, 2010; Ceylan, 2008; Özgül, 2009). When the literature is reviewed, it is highly possible to meet numerous studies related to the impacts of preschool education and the environment of children on creativity skills of the children. (Akçum, 2005; Aral, Köksal Akyol ve Sığırtmaç, 2006; Aslan, Aktan ve Kamaraj, 1997; Aydın, 1993; Can Yaşar, 2009; Can Yaşar and Aral, 2010; Can Yaşar and Aral, 2011; Ceylan, 2008; Çakmak, 2005; Çakmak and Baran, 2005; Dinçer, 1993; Dursun and Ünüvar, 2011; Gizir Ergen and Köksal Akyol, 2012; Kayılı, Kuşçu and Özdemir, 2011; Ömeroğlu, 1986; Öztunç, 1999; Yapıcı, 2002). In this study, the relation between the creativity skills of the pre-school children and families attitudes, socio-economic level of these children, their environment, gender, the type of school they are at; whether it is private or public, their problem solving skills and the various training the children have been investigated.

Method

In this study, correlational survey method is utilized to determine the level of the creativity of the pre-school children of five to six-year-olds, the impacts of the independent variables on the results is analyzed. As the aims to define creativity level and its relation with some variables, descriptive survey model was employed in the study. As Karasar (2008) figures out that, in survey models, the current situation is described quintessentially and reliably, without data manipulation. Furthermore, relational screening model was employed to define whether there was a change in children's creativity levels and some personal characteristics or not and if so, to define Relation degree as well.

Results& Discussion

In this study, which aims to define the level of creativity of five to six-year-old pre-school children, the primary survey result is that the children's level of creativity is of medium level, in other words, they are mediocre. Recent studies have generally been carried out to review the factors that affect the children's level of creativity. However, the number of studies which aim to reveal the actual level of the creativity of the children is limited. Few research studies conducted by Lin, Hu, Adey and Shen (2003), Ceylan (2008), Kadayıfçı (2008), Kılıç and Tezel (2012), which aim to define creativity level of students from different education degrees revealed that children have medium level creativity. The secondary finding of the study is that some of the personal traits of the children affect their level of creativity. While the variables as gender, age, socio-economic level and the number of siblings the study group have do not influence the level of the creativity, the variables as the working parents, the father as a civil servant and the level of education of the parents change the level of the creativity. The level of creativity of the children whose mother and father are both not only working but also highly educated is higher than the others. Most of the research studies about the effect of gender find out that there is no significant discrepancy between the creativity of the male and the female children (Ömeroğlu, 1990; Dunn ve Herwing, 1992; Dinçer, 1993; Aydın, 1997; Pala, 1999; Öncü, 2000; Chan ve Others, 2001; Yıldız ve Diğ., 2003; Sezgin, 2004; Ceylan, 2008; Can Yaşar ve Aral, 2010; Gönen ve Diğ., 2011; Sıdar, 2011; Kayılı, Kuşçu ve Özdemir, 2011; Gizir Ergen ve Köksal Akyol, 2012; Kaufman, ve Baer, 2012). These findings taking place in the literature closely resemble the finding of this study about the gender effect. The age variable analyzed in the study also shows that age, which is one of the variables, is not the most effective variable, like gender, to affect the creative thinking skills. Research conducted by Işık et al. (2015) highlights that in primary school education the older the children get the higher the creative thinking level is and Öncü (2003) stresses that the 14- year-old children have higher creativity average than the 13 and 12-year-olds. However, although Atay (2009) ve Ceylan (2008) mention that 6-year-old children are more creative than 5-year-old children, the findings that the age variable, in literature, do not change the levels of the children's creativity is widely accepted (Ömeroğlu, 1986; Mehrotra and Sawyers, 1989; Kayılı, Kuşçu and Özdemir, 2011; Kontaş, 2015). The other existed variable which has no correlation with the children's

levels of creativity is having siblings. Although, in this study, whether the child has a sibling or not is taken as a variable, generally, the literature is reviewed as the number of siblings and the studies show that the number of the siblings does not have any discrepancies. (Çakmak, 2005; Erkan, 2005; Kayılı, Kuşçu and Özdemir, 2011; Özyurt, 2011; Ceylan and Ömeroğlu, 2012; Kılıç and Tezel, 2012; Karakuş Aktan, 2013; Bulut, 2014). Despite the fact that this study shows that the socio-economic level variable does not have an effect on the levels of the creativity, in the literature, there is a tendency that this variable has an effect on the level of creativity. (Akdoğan, 1992; Elmacıoğlu, 1998; Öztunç, 1999; Kemple and Nissenberg, 2000; Gürsoy, 2001; Ömeroğlu, 2005; Gönen et al., 2011; Can Yaşar and Aral, 2011; Kayılı, Kuşçu and Özdemir, 2011; Kılıç and Tezel, 2012). Among the variables studied in this study, the variables as the level of education and the posts of the parents are taken as the affecting factors of the level of creativity. Pertinent literature is also in line with this study about the correlation between the variables mentioned and the creativity. (Mangır and Aral, 1991; Öztunç 1999; Dunn and Herwing, 1992; Uzman, 2003; Ercan, 2003; Emir, Erdoğan and Kuyumcu, 2007; Güngör, 2007; Can Yaşar and Aral, 2011; Dursun and Ünüvar, 2011; Kayılı, Kuşçu and Özdemir, 2011; Gizir Ergen and Köksal Akyol, 2012).

Conclusion

Based on the results obtained from this study, following suggestions might be given to parents, pre-school teachers, school administrators and researchers in order to determine 5-6-year-old pre-school children's creativity level.

1. Activities that increase parental participation, studies aimed at informing parents and seminars might be conducted.
2. Teachers should put into practice much more activities, methods, strategies in the classroom to improve creative thinking skills of children.
3. Instead of giving ready-made examples teachers and parents should provide guidance, give helping clues to the child and be a positive role model when needed.
4. Teachers and parents should focus on open-ended questions in order to encourage children to think creatively.

5. Teachers and parents should give time to the children in order to come up with different solutions to the problems.
6. Settings should be organized to enable children realising the problem, understanding and confining it, and also encouraging children to work with peer group.
7. Teachers and parents should reinforce children instantly when they perform authentic, new, consistent behavior and activities.
8. In order to enable children improve their creative thinking skills, creative comment skills and use of creative skills, teachers and parents should not guide children to imitate their behavior directly. Parents and teachers should not compare children to brilliant peers and siblings, they should direct children to self-actualization.
9. Institution of Higher Education (YÖK) and Ministry of National Education(MEB) both are responsible for educating pre-school teachers and improving their skills through training, should design, apply and evaluate pre-service and in-service training programs about the issue of “creativity” constantly.
10. Researchers should conduct Quantitative research in order to provide data for improving quality of the pre-school curriculum.
11. Researchers should focus on experimental studies which are related instructional and educational program designs, applications and evaluations in order to improve children’s creativity level.
12. Researchers might employ qualitative studies and longitudinal studies that affect creativity level of children at different learning setting.